

Grétsy László
K. L. általános nyelvész – és az igazság

Március 23-án ezeken a hasábkokon Kálmán László hozzászolt egy előadásomhoz, amely néhány nappal korábban a Kossuth rádió Édes anyanyelvünk című műsorában hangzott el. Sajnos produkciója tele van nem is csúsztatással, hanem hamisítással, olyannyira, hogy ezt a „reakciót” – ahogy ő nevezi hozzászólását – közismert békülékenységem ellenére sem hagyhatom szó nélkül. Anélkül, hogy vitába szállnék vele – ennek úgysem volna értelme, hiszen mint „általános nyelvész” a magyar nyelvészethez elég kevésbé, a nyelvműveléshez pedig egyáltalán nem ért –, rá kell mutatnom egy-két torzításra.

Hozzászólásának mintegy harmadában azt fejti ki K. L., hogy napjainkban a nyelvművelőknek szinte egyetlen témájuk az idegen szavak terjedése. Mivel nyilait főleg rám irányítja, én pedig sokat adok a pontosságra, összeszámoltam, hogy 1999-ben a Kossuth rádió Értsünk szót! című műsorának Nyelvörkődés rovatában összesen 44 előadásom hangzott el, ám ezek közül csupán egyetlenegy olyan van, amelyiknek valóban az idegen szavak terjedése a tárgya. A többi: helyesírás, szójelentés, tájshavak használata, egyeztetési zavarak stb. Minden, csak nem az, amit K. L. állít. Gondoltam: ez csupán véletlen. Ennyire nem hamisíthat K. L. Az elmúlt év végén megjelent egy kötetem is, Anyanyelvi örjárat címmel. Benne 120 kis cikk. Ezt is végignéztam. Reklámanyelvháború címmel megint egy cikk foglalkozik azzal, hogy újabb reklámaink a túlzó idegenszó-használatukkal vagy a teljes egészében idegen nyelvű voltukkal veszélyeztetik a közérthetőséget. 119 cikk minden egyébbel foglalkozik, de az idegen szavak terjedésével nem. Mit lehet ehhez szólni?

„Reakciójának” ugyancsak mintegy harmad-résében azt fejtegeti K. L., hogy a nyelvművelők szerint az idegen szavak ártanak a nyelvnek, s cikke végére sunyi módon még ideológiát is becsempész, amikor így zárja írását: „A szavak »idegenként« való megbélyegzése tehát nemcsak tudományosan megalapozatlan: hatásában ártalmatlanabb ugyan az emberek megbélyegzésénél, a civilizációval való kapcsolatában, ideológiai alapjában semmiben sem különbözik tőle.” Bármennyire nem ismeri is K. L. a nyelvművelés gazdag irodalmát, azt azért, ha már az idegen szavakról ír, mégis tudnia kell, hogy az idegen szavak fontosságát egyetlen nyelvművelő szakember sem vonja kétségbe, s így a megbélyegzés szó használata s az

azt követő rosszízű ideológiai következtetés, amelyet a szerző nem itt fogalmaz meg először, nem egyéb, mint durva inszinuáció. Ezt mind a magam, mind a többi nyelvművelő nevében a leghatározottabban visszautasítom.

Ezek után most már dióhéjban elmondom, miről szolt rádióbeli előadásom. Arról, hogy ha már minden igyekezetünk ellenére „mind gyakrabban bukkannak fel olyan plakátok, reklámok, feliratok, amelyeknek szövegében már egyetlen magyar szó sincs...”, akkor gazdagítással, bővítéssel tegyük magyarrá a reklámokban, feliratokon olvasható szövegeket! Egyszerűen arra van szükség, hogy az illetékes intézmények – például a Gazdasági Minisztérium, de feltehetőleg a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, s talán a Miniszterelnöki Hivatal is – a maguk hatáskörén belül követeljék meg a reklámokban, feliratokon, hirdetésekben stb. a magyar nyelv használatát is! Ehhez nincs szükség nyelvtörvényre, mert nem kirekesztő, tiltó, hanem hozzátevő, többletadó jellegű kívánság. Általa senki sem követeli valamilyen angol vagy egyéb nyelvű jelmondat, cégtáblafelirat levételét, csupán annyit ír elő, hogy kerüljön oda az idegen szöveg mellé egy vele azonos méretű magyar változat is, hogy az idegen nyelveket nem ismerő, jelenleg a nemzetiségeket nem számíttva az ország népességének 88 százalékát kitevő lakosság személyiségi jogai se sérüljenek. Ez a követelmény szerintem mindenképpen előre mutat, s meggyőződéseim szerint nemcsak itthon kell majd osztatlan elismerést, hanem a hasonló problémával viaskodó más országokban is. Végére is egy csöppet sem baj, ha kétnyelvűek a bennünket körülvevő cégtáblák, feliratok. Lehetnek akár háromnyelvűek is. Csak az anyanyelvű felirat ne hiányozzék soha, sehonnán.”

Szavak diszkriminációja – ez K. L. rosszízű hozzászólásának címe. A cím jó, a benne levő idegen szó is hasznos. Ám az írás szerzője saját csapdájába esett. Nem vette észre, hogy a diszkriminációt ő követi el, mégpedig a magyar szavakkal szemben, amikor azért acsarog, mert a nyelvművelők szerint az idegen nyelvű reklámok, feliratok szövegét magyar nyelven is közzé kell tenni, hogy saját hazájában senki se szoruljon tolmácsra.

(Népszabadság 2000. 04. 7. 12. oldal)